

sleherne pripovednosti ali opaznejših domačijskih vzgibov; hkrati pa so po svojem čutenju vendar tudi izrazito domovinske, tako kot alpska narava v vzneseni poeziji Otona Župančiča, pesnika, ki je pred neko Pavlovčevo podobo vzkliznil: »O Pavlovec, to je pesem, pesem!« Isto posavsko okolico Ljubljane, ki jo je najraje slikal Pavlovec, pa je v verzih o kraju svoje skrite sreče, svojih potih, gajih in livadah, o drgetu rastočih vej ali ščebetu v tišini v besedni poeziji najizraziteje oživila Lili Novy.

France Pavlovec je v svoje umetnine, tudi kadar je slikal cvetlične šopke ali posamezne ljudi, idealizirano projiciral lepoto življenja, ki se je pri njem izražala skozi pikturno bravuroznost in melodiko potez in ne skozi emanacijo trdne materialnosti, ki jo je najraje odmišljal. V izrazito muzikalno, ponekod malone simfonično in vseskozi

poetično ubrane slike je projiciral svobodo srečnih trenutkov in sproščenost duha. V naravo je pretapljal svojo individualnost, hrepenenje in človečnost ter se ji predajal kot v pravcatem duhovnem svetišču. Zato je na sliko, ki je nastala na obrobju okupirane Ljubljane iz slikarjeve zagledanosti v nedosežnost svobodnih daljav v času vojne 'karantene', smiselno opozoriti tudi v dneh, ko so zaradi osamitvenih predpisov stiki med ljudmi omejeni in je življenje upočasnjeno ter usmerjeno k bistvenemu, odnos ljudi do večnosti, soljudi in samih sebe pa se lahko prečisti in sprosti tudi v soočenju s samotno, še neokrnjeno in neobljudeno, vendar živo utripajočo naravo.

Pavlovčeva slika *Ob Savi* (in še ena z istim motivom, izpeljana v spokojnejši, manj razčlenjeni in bolj umirjeni, a barvno nič manj pretanjeni in širokopotezni izdaji) je

razstavljena v metliški Galeriji Kambič, poimenovani po znamenitem kirurgu Vinku Kambiču. Akademik Kambič se je ob svojem zahtevnem delu zatekal v umetnost in se sprva najraje obdajal s prav takimi slikami, posebno barvitimi krajinami in zlasti Pavlovčevim in Kregarjevim eteričnim cvetjem. Tako nežna umetnost je gotovo blizu tudi letošnji slavljenci, pedagoginji in psihologinji profesorici Barici Marentič Požarnik, ki jo doma in na številnih potovanjih po svetu vedno posebej navdušujejo zlasti umetnostne zbirke in razstave, prav tako pa tudi krepčilna lepota pokrajine, za ohranjanje katere je v svoji občutljivosti za ljudi in okolje tudi sama močno zavzeta, saj jo ob pustošenjih človeške duše in narave, tako kot zaradi nedavno posekanih mestnih dreves, vselej zaboli srce. ◀

Skrb za otroke s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami

■ **Tomaž Bojc** je učitelj ekonomskih predmetov na srednji šoli *Centra za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje (CIRIUS) Kamnik*.

V CIRIUS Kamnik skupaj s konzorcijskima partnerjema izvajamo projekt Spodbujanje socialne vključenosti otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v lokalno okolje.

Če se najprej ustavim pri izrazu »otroci s posebnimi potrebami«, ki ga trenutno uporablja sedanja zakonodaja (z izrazom 'otroci' so namreč po *Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami* (ZUOPP-1) mišljeni tako otroci, mladoletniki kot tudi polnoletne osebe), potem velja, da z omenjenim izrazom poimenujemo otroke z motnjami v duševnem razvoju, gluhe in naglušne otroke, slepe in slabovidne otro-

ke oziroma otroke z okvaro vidne funkcije, otroke z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirane otroke, otroke s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, dolgotrajno bolne otroke, otroke s čustvenimi in vedenjskimi motnjami ter otroke z avtističnimi motnjami.

V praksi bi morda utegnili najti ustrežnejši izraz kot »otroci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami« (v 1. točki 1. člena

je naveden tudi v ZUOPP-1). Menim pa, da bi težko našli izraz, ki bi bil sprejemljiv za vse, saj imamo določene težave tudi tisti, ki nismo uvrščeni v to kategorijo z odločbo o usmeritvi.

Nasploh velja, da ljudi ni mogoče standardizirati, saj smo preveč raznoliki, čudežni in posebni, slednje v dobrem pomenu. Vsak posameznik ima neponovljivo identiteto, zato bi morala biti izhodiščna usmeritev prepoznavanje vseh razsežnosti določene osebe, vključno z odkrivanjem njenih kreativnih potencialov ter ustvarjanjem pogojev zanje. Prepoznavanje in sprejemanje raznolikosti ter priložnost za dopolnjevanje in preseganje naših omejujočih predstav bi morali postati temeljni družbeni imperativ. Človeške razsežnosti tudi ni mogoče omejiti samo na določene vrste inteligentnosti;

človekovo razumevanje resničnosti vključuje na primer tudi čustvena, umetniška in duhovna inteligentnost.

S preučevanjem družbenih procesov se v najširšem pomenu ukvarja tudi ekonomija, ki pa pri svojem preučevanju uporablja tudi ekonometrične modele. Temeljni družbeni imperativ naj bi bila blaginja ljudi; ekonomija naj bo torej v službi človeka in ne obratno. Zato bi bilo treba v družbi meriti ne le gospodarsko rast, temveč tudi kazalnike blaginje. Današnja družba v določeni meri še vedno ceni le kapital in vse človeške sposobnosti, ki mu služijo. Vendar je človek vreden sam po sebi. Ima svoje dostojanstvo in prav vsak lahko doprinese k skupnosti. To je bilo tudi eno izmed izhodišč, zaradi katerih smo v CIRIUS Kamnik skupaj s konzorcijskima partnerjema pristopili k projektu *Spodbujanje socialne vključenosti otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v lokalno okolje*.

Cilj projekta

Cilj projekta, za katerega je sredstva zagotovilo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport skupaj z Evropskim socialnim skladom, je razvoj oblik izobraževanja oziroma usposabljanja za spodbujanje socialne vključenosti otrok in mladih s posebnimi potrebami v lokalno okolje, predvsem tistih, ki zaključujejo oziroma zapuščajo formalne oblike izobraževanja oziroma usposabljanja. Ti se namreč pri vstopu na trg dela ali v samostojno življenje srečujejo z več ovirami, zato so socialno izključeni. Z omenjenimi aktivnostmi jih želimo dodatno opolnomočiti in tako povečati njihovo socialno vključenost. Pri tem je nujno povezovanje med različnimi deležniki: med šolo, družino in lokalno skupnostjo. Otroci in mladostniki s posebnimi potrebami se namreč ob koncu formalnega izobraževanja oziroma usposabljanja vrnejo v lokalno okolje, ki jim mora nuditi ustrezno podporo v nadaljnjem samostojnem življenju, zato poskušamo čim več aktivnosti izvajati v sodelovanju z lokalnim okoljem in starši. Namen je, da bodo otroci in mladostniki s posebnimi potrebami ob zaključku programov čim bolj vključeni v samostojno življenje, iskanje zaposlitve, izobraževanje/usposabljanje oziroma pridobivanje kvalifikacij ali zaposlitve.

Tako so aktivnosti, ki jih izvajamo v okviru projekta, prilagojene vsakemu posamezniku, izhajajoč iz že izdelanih individualiziranih programov ter ob upoštevanju specifičnosti lokalnega okolja. Smisel programa je, da otroci in mladostniki lažje najdejo svoje talente oziroma prednosti ter tudi z našo pomočjo lažje prepoznajo priložnosti – tako pri vključevanju v družbo (kakovostnejše in bolj samostojno življenje) kakor tudi pri vključevanju na trg dela (samozaposlitev, delna oziroma občasna zaposlitev). Ker je program prilagojen njihovim potrebam, je tako z njihove strani tudi bolje sprejet.

Namen projekta je torej povečevanje možnosti socialnih in poklicnih kompetenc otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, ki jih dosegamo z naslednjimi aktivnostmi:

- Nadgradnja obstoječih tranzicijskih modelov za gibalno ovirane otroke in mladostnike. V okviru že izvedenega projekta *Tranzicijski model – program dodatnega usposabljanja odraslih oseb*, ki sta ga izvajala CIRIUS Kamnik in CIRIUS Vipava, je bil za gibalno ovirane otroke in mladostnike razvit tranzicijski model, ki otrokom in mladostnikom s posebnimi potrebami omogoča dodatno usposabljanje za samostojnejše življenje, v določenih primerih pa tudi delno/občasno zaposlitev.
- Oblikovanje programov izobraževanja oziroma usposabljanja z namenom socialne vključenosti v širše okolje in spodbujanje znanja, višje izobrazbe in vseživljenjskega učenja.
- Različne aktivnosti za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami, predvsem spodbujanje socialnih in kulturnih kompetenc, s posebnim poudarkom na poklicnih kompetencah.
- Povezovanje šol oziroma zavodov z lokalnim okoljem ter vsemi pristojnimi deležniki (nevladnimi organizacijami, ki delajo z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami, občinami, obrtno-gospodarskimi zbornicami itd.) ter s starši.
- Oblikovanje mreže deležnikov, ki lahko tej ranljivi skupini pomagajo pri boljšem socialnem vključevanju ter morebitnih priložnostih za vstop v delovno okolje.
- Usposabljanje izvajalcev za kakovostno izvedbo aktivnosti.

Konkretne aktivnosti

V okviru projekta samostojno in/ali v sodelovanju s partnerji izvajamo aktivnosti, ki so večinoma osredotočene na različne lokacije v Kamniku in okolici ter na bodoča lokalna okolja mladostnikov, nekaj pa jih izvajamo tudi v matični ustanovi CIRIUS Kamnik, še posebej v učnem stanovanju v bivši tovarni Alprem Kamnik.

Za potrebe usposabljanja dijakov za praktične sta bila oblikovana dva modula, in sicer *Poklicne kompetence* ter *Socialni kapital*. Vzpredno z izvajanjem modulov pa so bile organizirane dejavnosti, v katerih so dijaki pridobljeno znanje implementirali v prakso. V lokalnem okolju je bilo do sedaj vzpostavljeno dobro sodelovanje s podjetji (socialno podjetje Reciklarnica, Qlandija Kamnik), društvom Makadam, socialno-varstvenimi centri (Dnevni center Štacion, Dnevni center gibalno oviranih Kamnik), drugimi organizacijami (Kikštarter, knjižnica Kamnik, Zavod za šport, turizem in kulturo Kamnik, gostilna Korobač) ter z občino Kamnik in posamezniki.

Z zgoraj omenjenimi partnerji so bile izvedene zelo raznolike aktivnosti: predstavitev izdelkov dijakov (post)rehabilitacijskega praktikuma CIRIUS Kamnik na različnih lokacijah (na tržnici v Kamniku, v Qlandiji, na Dnevih narodnih noš, v okviru socialnega podjetja Reciklarnica ...), usposabljanja in delavnice, predavanja in konference ter številne druge dejavnosti.

Z aktivnostmi je prišlo do širitve socialne mreže, ki jo dijaki lahko 'koristijo' že v času izobraževanja, še bolj pa kasneje, ko bodo končali formalno izobraževanje. Dijaki so se v praksi preizkusili v različnih delovnih odnosih ter v medsebojni interakciji in si tako pridobili dragocene življenjske izkušnje, ki jim bodo koristile, ko se bodo vključevali v svoje okolje. ◀

Literatura in viri

- Gržan, Karel (2019): *95 tez za izhod iz slepe ulice vzgoje in izobraževanja*. Ljubljana: Založba Sanje.
- Javni razpis za izbor operacij Spodbujanje socialne vključenosti otrok in mladih s posebnimi potrebami v lokalno okolje 2 (2017). *Uradni list RS*, št. 41/17.
- Krek, Janez; Metljak, Mira (ur.) (2011): *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Rutar, Dušan (2017): *Inkluzija otrok s posebnimi potrebami za družbeno pravičnost*. Kamnik: Cirius Kamnik.
- Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1) (2017). *Uradni list RS*, št. 58/11, 40/12 – ZUJE, 90/12 in 41/17 – ZOPOPP.